

MONITORIZAREA PĂȘĂRILOR COMUNE

SOCIETATEA ORNITOLOGICĂ ROMÂNĂ

Str. Gh. Dima 49/2 • 400336 Cluj • Tel/fax: 0264 438 086 • E-mail: office@sor.ro • Web: http://monitoring.sor.ro

Introducere

Acest program generic de monitorizare a păsărilor comune a fost dezvoltat și lansat în anul 2006 de către Societatea Ornitologică Română. Scopul principal al programului este detectarea schimbărilor în populațiile de păsări clocitoare bine cunoscute și comune. Începând din anul 2007 programul este realizat în cooperare de către Societatea Ornitologică Română și Asociația Pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus”.

Pentru obținerea datelor necesare le cerem voluntarilor doar trei (după primul an numai două) zile de teren. Nu este nevoie cunoașterea detaliată a tuturor speciilor de păsări din România, programul este destinat și iubitorilor naturii care recunosc cu siguranță speciile comune și frecvente. Și ei ne pot furniza informații importante despre sănătatea naturii din țară.

Un alt avantaj al acestui program este că voluntarii pot lucra în apropierea locuinței lor. Cu puțină exagerare putem spune că pot realiza un studiu simplu în grădină – și după câțiva ani vor afla ce se întâmplă cu păsările din jurul casei și în plus vor avea informații despre situația din regiune și din țară. Așadar cu o contribuție mică putem obține informații care la o scară mai mare vor deveni date foarte importante pentru protecția naturii la nivelul întregii țări.

Metodă

Pătratele de 2 x 2 km destinate monitorizării sunt selectate în mod aleatoriu. Procesul de selectare se desfășoară în modul următor: voluntarii indică localitatea în a cărei împrejurimi (5-10 km) sunt dispuși să desfășoare observații regulate. Din această arie indicată se va alege în mod aleatoriu (se va trage la sorți) pătratul sau pătratele de 2 x 2 km destinate observațiilor. Numai prin această metodă reușim să primim o imagine reprezentativă despre starea populațiilor de păsări din țară, deoarece vor fi selectate nu numai locurile preferate și cu multe specii de păsări ci și cele care conțin mai puține specii dar ocupă o mare parte din teritoriul țării (ca de exemplu terenurile agricole). Deci, urmând aceste reguli de selectare, habitatele din țară vor fi probabil reprezentate fiecare în mod proporțional.

După ce se desfășoară procesul de selectare, voluntarul va primi o scrisoare de la coordonatorul programului cu o copie a hărții detaliate (satelitară) a pătratului selectat. Pe această hartă sunt desenate limitele pătratului de 2 x 2 km precum și 25 de puncte din care observatorul va trebui să aleagă (cu ajutorul formularului de alegere a punctelor) cele 10 puncte unde va număra păsările (vezi harta exemplu alăturată).

Înainte de începerea numărării propriu-zise observatorul trebuie să petreacă aproape o zi întregă cu alegerea punctelor și cu cartarea habitatelor. Folosind harta trimisă trebuie găsite și localizate cele 10 puncte. Poziția punctelor trebuie memorată vizual (sau fizic – de ex. legăm o panglică de plastic pe un copac din apropiere), sau împrejurimile trebuie descrise în amănunt sau fotografiate pentru ca și în anii următori să le regăsim cu mare exactitate. Punctele pot fi localizate cu ajutorul unui aparat GPS (sau smartphone cu GPS) – la cerere vă trimitem coordonatele punctelor. Orientarea pe teren cu ajutorul hărții poate fi facilitată și de folosirea unei busole. Atunci când ne aflăm în punctul ales, facem și o schiță în „Jurnalul de teren”, unde trasăm limitele și notăm tipul habitatelor principale, folosind categoriile și prescurtările din formularul de habitate. Aceste limite de habitate vor fi trecute și în al doilea „Jurnal de teren”. Este foarte util să localizăm încă de acum cu ajutorul unor puncte de referință distanța de 50 și 100 de metri în jurul punctului de observare. Poziționarea distanțelor se poate face cu ușurință și cu ajutorul hărții satelitare.

Metoda de numărare a păsărilor este foarte simplă! La fiecare punct petrecem exact **5 minute** și notăm specia și numărul păsărilor auzite sau văzute în jurul punctului în trei categorii:

1. în interiorul cercului cu rază de 100 de m – indivizi pe pământ, pe vegetație sau coboară din zbor în perioada observației. Notăm aici și păsările care se află mai mult timp în zbor deasupra cercului studiat (ca de exemplu ciocârlia de câmp cântând în zbor nupțial, un sfrâncioc roșiatic coborând pe pământ după pradă sau un șorecar comun în zbor staționar emițând sunete de alarmă). Rândunelele, lăstuni sau drepnele trebuie notate aici numai dacă le vedem vizitând cuibul. Păsările vor fi notate în două categorii de distanță: între **0-50** și **50-100** de metri și vor fi trecute numai în categoria unde au fost văzute sau auzite prima dată. Observațiile se trec pe foaie direct, aproximativ în locul unde au fost observate;
2. păsări care zboară peste aria observată, fără a coborî;
3. păsări observate în afara cercului de 100 de metri. Observațiile ultimelor două categorii se pot trece direct în tabel cu prescurtările speciilor, urmând ca prescurtările CBM să fie completate ulterior (Cod EURING, în tabel, format din primele 3 litere de gen și primele 3 litere de specie, ex: ALAARV, pentru *Alauda arvensis*).

Observatorul trebuie să stea 5 minute în continuu în mijlocul cercului, poate să folosească binoclu, dar în nici un caz nu se poate mișca în interiorul cercului. După cinci minute de observații se deplasează la punctul următor unde va efectua următoarele 5 minute de observații etc. Ora exactă a începerii observațiilor se va trece în cazul fiecărei punct. Cele 10 puncte trebuie alese în așa fel, încât să nu fie în locuri inaccesibile (ca de ex. o curte închisă, mijlocul unui lac, perete de stâncă etc.). Din acest motiv sunt în total 25 de puncte, ca să fie posibilă alegerea acelor 10 puncte care sunt ușor accesibile.

Este foarte important ca observatorul să efectueze singur observațiile! Dacă eventual sunt două sau multe persoane pe teren, trebuie notate numai păsările observate de un singur observator. Să ținem cont de faptul că prea mulți oameni pot deranja păsările și compromite rezultatul numărătorii.

Observațiile se fac de două ori pe an: prima între 15 aprilie și 15 mai, a doua între 16 mai și 15 iunie. Între cele două observații trebuie să fie un interval minim de 14 de zile. În ambele ocazii, numărătoarea păsărilor se va începe cât mai devreme (începând de la ora 5 dimineața) și se va termina până la ora zece înainte de masă, deoarece păsările sunt cel mai active în această perioadă a zilei. Este foarte important să respectăm aceste limite de timp, altfel rezultatele nu vor fi comparabile.

În caz de vreme ploioasă și/sau cu vânt puternic este mai bine să amânăm observațiile pe o altă zi.

Formularul de recunoaștere a speciilor vă ajută în completarea „Jurnalului de teren” și prin completare ne furnizați informații utile pentru prelucrarea și interpretarea datelor. În acest formular, trebuie menționat la fiecare specie dacă o recunoaștem cu siguranță dacă o vedem și/sau îi auzim cântecul. Dacă nu suntem siguri în recunoașterea speciei, bifăm în coloana Nesigur. În procesul de interpretare a datelor este foarte important să știm dacă lipsa unei specii de la un punct de observație se datorează într-adevăr unei lipse sau este rezultatul determinării nesigure. Aceste informații vor fi analizate în mod discret și codate.

După încheierea celei de a doua sesiuni de observații, observatorii sunt rugați să își introducă observațiile în baza de date a proiectului Ornitodata (<http://pasaridinromania.sor.ro/ornitodata>; dacă nu aveți cont, vă rugăm să ne contactați). Apoi, jurnalele completate se vor trimite pe adresa SOR din Cluj, unde vor fi arhivate. Înainte de a trimite vă recomandăm să păstrați o copie a „Jurnalului de teren” (fotografie sau xerox) pentru a facilita orientarea pe teren în anii următori, dar și pentru înlocuirea originalului în cazul pierderii.

Nu uitați: datele vor deveni prețioase numai dacă observațiile se vor repeta în anii următori în același pătrat de observație, în aceleași 10 puncte și pe cât posibil, de către același observator. Pentru ca un pătrat să fie utilizat în calcularea tendințelor populaționale, trebuie ca datele să acopere minim 3 ani de monitoring. Pătratele cu adevărat valoroase sunt cele care sunt efectuate consecvent mulți ani la rând.

Obiective de realizat (în ordine cronologică)

1. Pe baza hărții detaliate vizităm careul de 2x2 km și dintre cele 25 de puncte posibile selectăm cele 10 puncte unde vom efectua recensământul pe baza „Formularului de selectare a punctelor”. Pe punctele selectate (în interiorul cercului de 100 m) efectuăm cartarea habitatelor pe baza habitatelor de pe coperta din spate a „Jurnalului de teren”. Conturul habitatelor se trece direct pe „Jurnalul de teren”. Memorăm locația punctelor selectate sau descriem detaliat împrejurimile punctului pentru a-l putea găsi cu precizie în anii următori.
2. Între 15 aprilie și 15 mai efectuăm prima numărătoare de păsări. Completăm coperta Jurnalului de teren, iar pentru păsările observate folosim paginile interioare unde deja am trecut conturul habitatelor.
3. După o perioadă minimă de 14 zile urmează cea de a doua ieșire pe teren, între 16 mai și 15 iunie. Folosim al doilea „Jurnal de teren” cu limitele habitatelor trecute înaintea ieșirii și completăm informațiile necesare.
4. Introducem datele colectate în baza de date Ornitodata (recomandat)
5. Trimitem originalul formularelor la adresa SOR: cele două Jurnale de teren, Formularul de selectare a punctelor și Formularul de recunoaștere a speciilor (pe plic să indicați „Monitorizarea Păsărilor Comune”).
6. După prelucrarea datelor observatorii primesc rezultatele programului.

Ce le oferim voluntarilor?

- descrierea programului
- hărți detaliate satelitare
- formulare (de identificare a speciilor, de selectare a punctelor, de habitate, jurnal de teren)
- înregistrări cu sunete și cântece de păsări (pot fi accesate în secțiunea de specii a Ornitodata (<http://pasaridinromania.sor.ro/specii>))

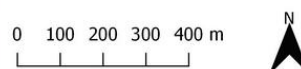
Înainte de a porni pe teren verificăm dacă avem la îndemână:

- Hartă
- Jurnal de teren (la prima ieșire: Formular de selectare a punctelor)
- Ceas
- Binoclu
- Determinator de păsări
- Vestimentație potrivită: încălțăminte impermeabilă, îmbrăcăminte calduroasă (diminețile de primăvară pot fi foarte reci uneori)
- Opțional: busolă, aparat GPS / smartphone

Hartă exemplu

Cod pătrat: BD1323

Fiecare observator va primi o hartă similară acestuia, unde sunt marcate și numerotate cele 25 de puncte de observație cu cercuri de 50 și 100 de metri. Dintre aceste 25 de puncte trebuie selectate cele 10 puncte unde vom efectua numărările. Pe hartă va fi trecut și codul de identificare al pătratului de 2 x 2 km.

Pentru mai multe detalii puteți folosi următoarele date de contact:

Societatea Ornitologică Română (SOR)

Adresa poștală: OP 1, Ghișeu Exterior 2, CP 18, 400370 Cluj-Napoca

Tel/fax: 0264 438 086

E-mail: monitoring@sor.ro

Web: <http://monitoring.sor.ro>;

Facebook Monitorizarea Păsărilor Comune: <https://www.facebook.com/Monitorizarea-Păsărilor-Comune-106656189376242/>

Pentru mai multe informații contactați direct coordonatorul programului:

Szabó D. Zoltán

Tel: 0745 590 082 / E-mail: szabodz@gmail.com / Skype: szabodz

Pentru informații legate de baza de date Ornitodata:

Cristi Domșa

Tel: 0740 242 978 / E-mail: cristi.domsa@sor.ro

